

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Ondřeje Mrákoty, soudkyně Michaely Bejčkové a soudce Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobkyně: **LINER MONTAGE spol. s r.o.**, Nákladní 281/41, Liberec 7, zast. advokátem Mgr. Davidem Hejzlarem, 1. máje 97/25, Liberec 3, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, Masarykova 427/31, Brno, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 10. 2022, čj. 37763/22/5200-11431-706481, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 11. 7. 2023, čj. 59 Af 32/2022-143,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 11. 7. 2023, čj. 59 Af 32/2022-143, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení

O d ů v o d n ě n í :

1. Vymezení věci

[1] Doměření daně v posuzovaném případě (zdaňovací období 2014 a 2015) předcházela daňová kontrola a doměření daně za předchozí zdaňovací období (rok 2013). Finanční úřad pro Liberecký kraj (správce daně) zjistil, že žalobkyně zaúčtovala do výnosů úroky z půjčky za rok 2013 ve výši 1,6 % p. a. v celkové výši 256 163 Kč. Smlouvy o půjčce žalobkyně uzavřela se svým jednatelem Liborem Nekovářem a jeho manželkou P. N.. Na základě výsledků daňové kontroly za rok 2013 správce daně stanovil žalobkyni ve smyslu § 23 odst. 7 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, obvyklou cenu úroků ze smluv o půjčce, vyloučil zjištěný rozdíl mezi úroky z půjček poskytnutých žalobkyní a zjištěnou cenou obvyklou. Dodatečným platebním výměrem následně snížil žalobkyni o zjištěný rozdíl daňovou ztrátu. Při určení výše obvyklých úroků z půjček mezi nespojenými osobami podle § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů vycházel správce daně ze znaleckého posudku vypracovaného Ing. Vladimírem Bernhardttem. Odvolání proti dodatečnému platebnímu výměru na daň z příjmů právnických osob za rok 2013 žalovaný zamítl. Žalobu proti tomuto rozhodnutí krajský soud rozsudkem ze dne 25. 7. 2019, čj. 59 Af 2/2018-112, zamítl. Kasační stížnost žalobkyně NSS rozsudkem ze dne 22. 1. 2021, čj. 5 Afs 310/2019-49, rovněž zamítl.

[2] V návaznosti na zjištění daňové kontroly za rok 2013 správce daně vyzval žalobkyni k podání dodatečných daňových přiznání za zdaňovací období roku 2014 a 2015. Žalobkyně dodatečná daňová přiznání podala, ovšem základ daně a daň nebyly změněny, resp. zvýšeny. Správce daně z rozvahy obou zdaňovacích období zjistil, že mezi žalobkyní a fyzickými osobami jsou stále evidovány dlouhodobé pohledávky a že úroky z půjček ovlivnily výnosy žalobkyně.

[3] Správce daně proto vyzval žalobkyni, aby odstranila pochybnosti o správnosti údajů v dodatečných daňových přiznáních. Sdělil žalobkyni pochybnosti ohledně neuvedení rozdílu mezi úroky z půjček mezi žalobkyní a spojenými osobami Liborem Nekovářem a P. N. a úroky, které by byly sjednány mezi nezávislými osobami v běžných obchodních vztazích za stejných nebo obdobných podmínek ve smyslu § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů. Žalobkyně poté uvedla, že mezi ní a spojenými osobami nevznikl vztah, který by mohl být klasifikován jako půjčka, a správci daně předložila smlouvu o obstarání nákupu a prodeje investičních nástrojů ze dne 7. 4. 2017 (dále jen „smlouva o obstarání nákupu investic“), která měla nahradit smlouvy o půjčkách předložené žalobkyní v průběhu daňové kontroly za předchozí zdaňovací období. Skutečným obsahem smluvního vztahu byla podle žalobkyně od počátku dohoda o obstarání investic. Žalobkyně rovněž předložila výpis z účtu Raiffeisen Privatbank Liechtenstein a potvrzení transakce od společnosti Franklin Templeton Investments. Následně žalobkyně předložila znalecký posudek zpracovaný znaleckým ústavem – společností Equity Solutions Appraisals s. r. o. (dále jen „znalecký posudek ESA“), který měl potvrdit její tvrzení ohledně podstaty smluvního vztahu mezi ní a Liborem Nekovářem a P. N. a vyvrátit závěry znaleckého posudku Ing. Bernhardta. Žalobkyně rovněž prokazovala, že v roce 2017 provedla opravu účtování a původní pohledávky za Liborem Nekovářem a P. N. přeúčtovala na účet 053, resp. 063 – finanční investice, provedla přecenění finančních investic na jejich reálnou hodnotu na účet 414, neboť mají dlouhodobý charakter, a dále stornovala dotčené faktury. Tím zrušila chybně účtované výnosové úroky.

[4] Správce daně zahájil daňovou kontrolu za zdaňovací období roku 2014 a 2015. Na základě skutečností zjištěných při této kontrole dovodil, že dané půjčky jsou půjčkami mezi spojeným osobami ve smyslu § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů a že ani na výzvu k prokázání skutečností žalobkyně nedoložila rozdíl vyčíslený správcem daně mezi výší výnosových úroků z půjček stanovenou správcem daně pomocí obvyklé úrokové sazby a výší výnosových úroků zahrnutých žalobkyní do základu daně. Správce daně vyhodnotil žalobkyní předložené důkazy tak, že neprokazují jeho tvrzení a nevyvrací skutečnosti, které správce daně zjistil při předchozí daňové kontrole a které plynou z účetnictví žalobkyně.

[5] Správce daně proto žalobkyni doměřil dodatečnými platebními výměry ze dne 25. 2. 2020 daň z příjmů právnických osob, a to za zdaňovací období roku 2014 v částce vyšší o 893 190 Kč a za zdaňovací období roku 2015 v částce vyšší o 912 760 Kč. Současně dodatečnými platebními výměry žalobkyni uložil povinnost uhradit penále. Obvyklý úrok z půjček ve smyslu § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů správce daně stanovil opět na základě znaleckého posudku Ing. Bernhardta, neboť se stále jednalo o stejné finanční prostředky jako ve zdaňovacím období roku 2013.

[6] Odvolání proti dodatečným platebním výměrům žalovaný rozhodnutím ze dne 19. 10. 2022 zamítl.

pokračování

[7] Žalovaný se v napadeném rozhodnutí s postupem správce daně ztotožnil. Zdůraznil, že do výnosů za roky 2014 a 2015 byly zaúčtovány úroky ze stejných půjček jako ve zdaňovacím období roku 2013. Žalobkyně oproti předchozímu zdaňovacímu období pouze změnila tvrzení, za jakým účelem byly finanční prostředky fyzickým osobám poskytnuty. Změnu tvrzení a předložení smlouvy o obstarání nákupu investic, kterou však žalobkyně nedoložila v odvolacím řízení týkajícím se předchozího zdaňovacího období, posoudil žalovaný jako neobvyklou. Předložený znalecký posudek ESA podle žalovaného nevycházel z úplných tvrzení a podkladů. Znalec např. neposuzoval to, že pokud by žalobkyně od počátku nepovažovala poskytnuté finanční prostředky za půjčky, neúčtovala by o úrocích, které se vztahují k daným půjčkám. Žalobkyně naopak neúčtovala o žádných poplatcích ani výdajích spojených s investicemi. Není tak zřejmé, z čeho znalec dovodil, že finanční prostředky byly stále v majetku žalobkyně a Libor Nekovář s nimi mohl jen disponovat. Ani z dalších důkazních prostředků není zřejmé, že investiční činnost byla prováděna na účet žalobkyně. Z výpisu z účtu Raiffeisen Privatbank Liechtenstein vyplývá, že investice byly evidovány na jméno Libora Nekováře coby fyzické osoby - nepodnikatele. Podle žalovaného je proto naopak zjevné, že finanční prostředky byly investovány jménem a na účet Libora Nekováře. Žalovaný ve shodě se správcem daně zpětný vliv smlouvy o obstarání investic odmítl, neboť nebylo prokázáno, že peněžní prostředky nebyly poskytnuty na základě prvotně tvrzených smluv o půjčkách. Znalecký ústav navíc neposuzoval, že finanční prostředky byly poskytnuty i P. N., ačkoli tato skutečnost nebyla ve smlouvě o obstarání nákupu investic nikterak zohledněna. Žalovaný tedy žalobkyni nepřisvědčil, že se jednalo o poskytnutí peněžních prostředků ve prospěch žalobkyně, na její účet, prostřednictvím Libora Nekováře. Podle žalovaného je nevěrohodné, že jednatel žalobkyně, renomovaný finanční poradce, neměl povědomí o rozdílu mezi půjčkou a investicí, neboť z registru živnostenského podnikání bylo zjištěno, že měl živnostenské oprávnění s předmětem podnikání *Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru*. Pokud chtěla žalobkyně původně sepsat smlouvu o obstarání nákupu investic na zahraničních trzích, nebylo jasné, proč byl stanoven úrok, o kterém bylo každoročně účtováno do výnosů. Rovněž následně sepsaná smlouva o obstarání nákupu investic byla sepsána nevýhodně. V běžném podnikatelském prostředí by nebylo myslitelné, že by si nespojené osoby mezi sebou sepsaly nevýhodnou smlouvu s retroaktivním účinkem. Žalovaný rovněž uvedl, že žalobkyně současně účtovala o prodeji cenných papírů. Jestliže by stejně přistupovala k poskytnutým finančním prostředkům, účtovala by o nich shodným způsobem. Z kopie výpisu z účtu Raiffeisen Privatbank Liechtenstein a potvrzení transakce od společnosti Franklin Templeton Investments jednoznačně nevyplývá, že finanční prostředky byly poskytnuty za tvrzeným účelem a nákup byl proveden na účet žalobkyně. Žalovaný upozornil na to, že v letech 2014 a 2015 byl Libor Nekovář registrován jako vázaný zástupce pro investičního zprostředkovatele - společnost E&S Investments Czech republic, s. r. o. Stejně tak byla registrována P. N.. Z ničeho podle žalovaného nelze dovodit, že Libor Nekovář investoval svým jménem na účet žalobkyně. Nebylo rovněž jednoznačně prokázáno, že existuje přímá časová souvislost mezi poskytnutím peněžních prostředků a investováním. Svědeckou výpověď P. N., manželky jednatele a jediného společníka žalobkyně, žalovaný vyhodnotil tak, že neuvedla žádné nové skutečnosti, jež by nebyly známy již z tvrzení žalobkyně. Téměř všechny informace přitom měla svědkyně N. jen zprostředkované. Potvrdila, že finanční prostředky, které byly převedeny na její soukromý účet, investovala do podílových fondů Franklin Templeton Investments. Žalovaný uvedl, že pokud by se nejednalo o prostředky

poskytnuté na základě smlouvy o půjčce, ale o prostředky, které by byly stále v majetku žalobkyně, a svědkyně by prováděla jejich zhodnocení svým jménem, není zřejmé, z jakého důvodu měla svědkyně uhradit žalobkyni částku ve výši úroků ze sjednaných půjček na základě vystavených faktur, a proč naopak žalobkyně svědkyni neplatila finanční prostředky či odměnu za jí prováděné služby na zahraničních trzích pro žalobkyni.

[8] Proti rozhodnutí žalovaného podala žalobkyně žalobu. Namítla mimo jiné, že daňové orgány nereflekovaly obsah a účel smluv o půjčce a nezabývaly se specifickými okolnostmi případu, včetně doložení účelu daných peněžních transakcí. Finanční prostředky byly účelově vázány. Vlastníkem těchto finančních prostředků zůstala žalobkyně. Výnos z prodeje investičních nástrojů měl být připsán na účet žalobkyně. Žalobkyně zdůraznila, že finanční prostředky nebyly spotřebovány v domácnosti manželů N., ale byly investovány na účet žalobkyně. Výpisy o příslušných investicích svědčí o tom, že jako investorka je uvedena žalobkyně.

[9] Krajský soud v záhlaví označeným rozsudkem rozhodl tak, že rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Krajský soud uvedl, že žalobkyně účtovala do výnosů úroky z půjček, resp. zápůjček, finančních prostředků, které byly poskytnuty v letech 2011 až 2014 manželům Nekovářovým na základě smluv o půjčkách. Krajský soud uvedl, že ke zjištění obvyklé výše úroků z půjček sjednaných mezi nezávislými osobami ve smyslu § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů daňové orgány použily shodně jako při doměření daně za zdaňovací období roku 2013 znalecký posudek Ing. Bernhardta, který se týkal bezúčelových nezajištěných půjček na 9 až 10 let. Krajský soud se ztotožnil se žalobkyní, že nebylo namístě v posuzované věci vycházet z tohoto znaleckého posudku při stanovení obvyklé výše úroků z půjček za zdaňovací období roku 2014 a 2015. Daňové orgány totiž podle krajského soudu nevzaly dostatečně v potaz, že z dokazování provedeného ve vztahu ke kontrolovaným obdobím vyplynulo, že se u půjček, alespoň v převážné části, nejednalo o půjčky bezúčelové. Pro posuzovaná zdaňovací období se dle názoru krajského soudu podařilo žalobkyni prokázat účel smluv o půjčkách. V době vypracování posudku Ing. Bernhardta nebyly známy skutečnosti, že poskytnuté finanční prostředky nebyly spotřebovány v domácnosti manželů Nekovářových, ale byly svědkyní N. investovány do podílových fondů společnosti Franklin Templeton Investment, a rovněž Libor Nekovář finanční prostředky, které mu převedla žalobkyně na účet, investoval na finančních trzích. S ohledem na tento závěr je nedostatečné vypořádání částí závěrů znaleckého posudku ESA. V posudku byly totiž rozebrány v úvahu přicházející typy úvěrů, u kterých byl na základě provedených analýz zjištěn úrok v obvyklé výši v rozmezí od 0,25 % p. a. do 15,49 % p. a. a stanoven na úrovni 4 % až 6 % p. a. na základě mediánu a průměru hodnot úrokových sazeb sjednávaných v rámci různých typů peněžních úvěrů.

2. Stručné shrnutí kasační stížnosti a vyjádření

2.1 Kasační stížnost

[10] Žalovaný (stěžovatel) napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností. Popsal, jak se určuje obvyklá cena podle § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů. Namítl, že soud je ve správním soudnictví při přezkumu rozhodnutí vázán žalobními body. Žalobkyně v žalobě namítala, že stěžovatel neunesl důkazní břemeno, neboť vyšel ze znaleckého posudku Ing.

pokračování

Bernhardta, který však nebylo možné použít, neboť proti předchozímu řízení bylo v této věci prokázáno, že zapůjčené finanční prostředky byly investovány manželi N. *na účet žalobkyně*. Stěžovatel uvedl, že žalobkyně účel půjček dříve (za zdaňovací období 2013) nezpochybnila. Krajský soud dospěl k závěru, že účel půjček byl prokázán, a z provedeného dokazování podle názoru soudu lze vyvodit, že zapůjčené finanční prostředky byly manželi N. použity k nákupu zahraničních investičních nástrojů jménem a *na účet manželů N.*

[11] Stěžovatel namítl, že žalobkyně nikdy netvrdila, že finanční prostředky byly použity k nákupu zahraničních investičních nástrojů jménem a na účet manželů N. a jednalo se o půjčku účelovou, a proto nelze použít znalecký posudek Ing. Bernhardta. Žalobkyně setrvala namítala, že finanční prostředky byly investovány manželi N. na účet žalobkyně a smluvní vztah odpovídá obsahu smluv o obstarání investic. V tomto rozdílu žalobkyně spatřovala důvody, pro které nebylo možné znalecký posudek použít. Stěžovatel dále uvedl, že žalobkyně na případné rozdíly mezi úrokovými sazbami účelových a bezúčelových půjček nepoukazovala. Žalobkyně pouze namítala nepoužitelnost znaleckého posudku Ing. Bernhardta z důvodu rozdílné výše úrokových sazeb u půjček a smluv o obstarání koupě či prodeje investičních nástrojů.

[12] Stěžovatel také podotkl, že krajský soud ve shodě s ním dospěl k závěru, že žalobkyně neunesla důkazní břemeno, že podstatou smluvního vztahu mezi ní a manželi N. není poskytnutí půjček, ale dohoda o obstarání investic na účet žalobkyně. Stěžovatel proto nerozumí závěru krajského soudu o nepoužitelnosti znaleckého posudku Ing. Bernhardta, neboť podle krajského soudu bylo prokázáno, že zapůjčené finanční prostředky nebyly manželi N. spotřebovány a byly použity k nákupu zahraničních investičních nástrojů jejich jménem a na jejich účet. Stěžovatel považuje výpověď svědkyně N. o tom, že se jednalo o peníze žalobkyně, které byly použity na investice žalobkyně, za nevěrohodnou. Výpověď nemůže sama o sobě obstát k unesení důkazního břemene ohledně účelu smluv, pokud se jednalo o transakce v řádech milionů korun. To by muselo být nějak písemně podloženo.

[13] Krajský soud se ztotožnil se stěžovatelem, že ani znalecký posudek ESA neprokázal, že skutečným obsahem smluv bylo od počátku poskytnutí finančních prostředků manželům N. k obstarání investic na účet žalobkyně, nikoli půjčka nebo zápůjčka. Přesto krajský soud považoval za nedostatečný způsob, jakým se stěžovatel vypořádal se znaleckým posudkem ESA v části týkající se stanovení úroků pro případ, že by byla stanovena platnost smluv o půjčce. Stěžovatel vysvětlil, že znalec při zpracování tohoto znaleckého posudku vyšel z neúplných skutkových okolností pro rozhodná zdaňovací období. Nadto se stěžovatel domnívá, že tato chyba případně nedosáhla takové intenzity, aby bylo namíste z tohoto důvodu rušit jeho rozhodnutí.

[14] Stěžovatel navrhl, aby NSS napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

2.2 Vyjádření žalobkyně

[15] Žalobkyně uvedla, že krajský soud vydal rozsudek, který vycházel ze žalobních bodů. Žalobkyně namítala, že znalecký posudek Ing. Bernhardta je nepoužitelný, neboť nepracuje s okolnostmi, které byly zjištěny. Tedy tím, že se žalobkyni podařilo prokázat účel půjček.

Žalobkyně namítala, že mezi ní a manželi N. nevznikl žádný vztah, který by byl klasifikován jako spotřebitelský úvěr. Překročení žalobních bodů se stěžovatel snaží krkolomně navodit tím, zda byly finanční prostředky investovány na účet manželů N., anebo na účet žalobkyně.

[16] Stěžovatel obhájí použitelnost znaleckého posudku Ing. Bernharda, neboť není podle jeho názoru směrodatné, jaký byl skutečný účel použití daných peněžních prostředků. To je však v rozporu s § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů. Žádná osoba by totiž nejednala tak iracionálně, aby si za účelem investice sjednala drahý spotřebitelský úvěr, nadto u osoby, která je investičním poradcem. Nadto Libor Nekovář jako jediný společník žalobkyně měl možnost si vyplatit dané finanční prostředky jako podíl na zisku.

[17] Žalobkyně uvedla, že NSS v rozsudku sp. zn. 5 Afs 310/2019, který se týkal zdaňovacího období roku 2013, nevyloučil, že není podstatný účel smluv, jak se snažil dovodit stěžovatel. Žalobkyni není zřejmé, proč stěžovatel tak trvá na znaleckém posudku Ing. Bernharda, nadto v situaci, kdy se znalece nezeptal, zda na jeho závěry má vliv nově zjištěný skutkový stav.

[18] Žalobkyně se dále vyjádřila ke znaleckému posudku ESA a k tomu, že stěžovatel uvedl, že znalec v tomto případě vycházel z neúplných informací. Znalec podle žalobkyně zohlednil všechny podstatné okolnosti případu a věci se zabýval podrobně. Žalobkyně se ztotožňuje s krajským soudem, že danou věc je nutné přezkoumat s ohledem na závěry znaleckého posudku ESA.

[19] Žalobkyně uvedla, že stěžovatel účelově upravoval výpověď svědkyně N.. Svědkyně uvedla, že finanční prostředky byly zaslány na její účet nebo na účet jejího manžela. Finanční prostředky nesloužily ke spotřebě v jejich domácnosti, ale zůstaly ve vlastnictví žalobkyně a byly dále investovány.

[20] Žalobkyně uvedla, že písemnou dokumentaci k výpovědi svědkyně N. doložila. Důkazní situace v posuzované věci tedy byla jiná než situace ve věci zdaňovacího období roku 2013, která byla řešena ve věci sp. zn. 5 Afs 310/2019. Žalobkyně rovněž uvedla, že doložila charakter smluvního vztahu a účel poskytnutých prostředků.

[21] Pokud stěžovatel vnímá požadavek krajského soudu na přezkum úrokových sazeb jako tristní, vypovídá to podle žalobkyně o tom, že stěžovatel nesleduje účel správy daní.

[22] Žalobkyně navrhl, aby NSS kasační stížnost zamítl.

Replika stěžovatele

[23] Stěžovatel uvedl, že se znalecký posudek Ing. Bernharda týká bezúčelových půjček. Podle krajského soudu tento předpoklad neplatí, neboť z dokazování vyplynulo, že finanční prostředky byly manželům N. použity k nákupu investičních nástrojů na účet manželů N.. Takto koncipovanou námitku však žalobkyně nevznesla. Žalobkyně namítala, že znalecký posudek nelze použít, neboť finanční prostředky byly použity manželům N. na účet žalobkyně. Na účelovost půjček žalobkyně nepoukazovala. Poukazovala na rozdílnost úrokových sazeb půjček a smluv o obstarání koupě či prodeje investičních nástrojů. Podle

pokračování

stěžovatele žalobkyně neprokázala účel poskytnutých finančních prostředků, jak se ve vyjádření ke kasační stížnosti snaží žalobkyně navodit. Stěžovatel nepopírá, že žalobkyně předložila řadu dokumentů, které však neprokazují tvrzený účel poskytnutých finančních prostředků – investice na účet žalobkyně. Stěžovatel dodal, že plně respektuje cíl správy daní.

3. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[24] Kasační stížnost je důvodná.

[25] Podle § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů *liší-li se ceny sjednané mezi spojenými osobami od cen, které by byly sjednány mezi nespojenými osobami v běžných obchodních vztazích za stejných nebo obdobných podmínek, a není-li tento rozdíl uspokojivě doložen, upraví se základ daně poplatníka o zjištěný rozdíl.*

[26] Podstatou § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů je zabránit daňovým únikům při takových smluvních vztazích, při nichž jedna smluvní strana záměrně činí úkony pro ni finančně či jinak nevýhodné, aby druhé straně naopak vznikla daňová výhoda, která spočívá ve snížení daňového základu. Obchodní transakce mezi osobami blízkými totiž mohou být ovlivňovány osobním vztahem smluvních stran, a proto jejich motivem není vždy samotná snaha o získání majetkového či jiného prospěchu, jako je tomu v běžných obchodních vztazích za podmínek fungující soutěže. Ačkoliv je s ohledem na zásadu smluvní volnosti takovýto způsob jednání v občanskoprávních nebo obchodněprávních vztazích možný, z hlediska daňového práva je tento způsob ve výsledku sankcionován úpravou základu daně o zjištěný rozdíl. Daňový subjekt tak musí prokázat, že odchylka od ceny obvyklé má jiný účel, než je krácení daně. Zákon o daních z příjmů proto po obchodujících osobách blízkých požaduje větší opatrnost a obezřetnost při stanovení smluvní ceny, než je tomu u osob nezávislých (srov. rozsudky NSS ze dne 31. 3. 2009, čj. 8 Afs 80/2007-105, č. 1852/2009 Sb. NSS, ze dne 20. 2. 2015, čj. 5 Afs 38/2014-37, č. 3204/2015 Sb. NSS, či ze dne 10. 11. 2022, čj. 9 Afs 37/2022-37, bod 13).

[27] Smyslem tohoto ustanovení je tedy určit a upravit pro daňové účely postup při stanovení tzv. převodních (transferových) cen u transakcí mezi spojenými osobami tak, aby v případě těchto transakcí byl zachován tzv. princip tržního odstupu (rozsudek NSS ze dne 27. 4. 2022, čj. 7 Afs 398/2019-49, bod 20).

[28] V posuzované věci není sporné, že se mezi žalobkyní a jejím jednatelem Liborem Nekovářem a jeho manželkou P. N. jedná o spojené osoby ve smyslu § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů.

[29] Daňové orgány měly pochybnosti o výši úroků z půjček, o nichž v kontrolovaných zdaňovacích obdobích žalobkyně účtovala a které poskytla spojeným osobám – manželům N.. Žalobkyně nevyvrátila pochybnosti o podstatě smluvního vztahu a výši úroků z půjček. Nepodařilo se jí podle daňových orgánů prokázat, že smlouvy o půjčkách byly ve skutečnosti smlouvy o obstarání investic a poskytnuté finanční prostředky měl jednatel Libor Nekovář (resp. jeho manželka P. N.) svým jménem investovat na účet žalobkyně.

[30] Podstatou celého sporu je otázka, zda žalobkyně unesla své důkazní břemeno ohledně podstaty smluvního vztahu a účelu poskytnutí peněžních prostředků, které převedla spojeným osobám Liboru Nekovářovi a P. N. v roce 2013, a vyvrátila pochybnosti správce daně ohledně výše úroků z půjček, o nichž v kontrolovaných zdaňovacích obdobích účtovala.

3.1 Účel půjčky

[31] Krajský soud dospěl k závěru, že v posuzovaném případě se žalobkyni nepodařilo prokázat, že se nejednalo o smlouvy o půjčky, ale o smlouvy o obstarání investic. Podle krajského soudu však daňové orgány nevzaly v úvahu, že se žalobkyni podařil prokázat účel smluv. Manželé N. poskytnuté finanční prostředky použili na investice. Nejednalo se tedy o bezúčelovou půjčku, a proto není možné vycházet z posudku Ing. Bernhardta. Naopak je třeba se vypořádat s částí znaleckého posudku ESA.

[32] NSS zjistil, že podle znaleckého posudku Ing. Bernhardta jsou všechny posuzované smlouvy o půjčkách z hlediska obsahu velmi jednoduché, ale z hlediska bankovní a finanční praxe byly uzavřeny za nestandardních podmínek. Vzhledem k jednotlivým posuzovaným parametrům znalec dospěl k závěru, že za obvyklou úrokovou sazbu lze v posuzované věci považovat úrokovou sazbu v rozpětí, kdy spodní hranici tvoří úroková sazba nových korunových úvěrů poskytnutých bankami domácnostem (tj. fyzickým osobám) na spotřebu (odpovídá bezúčelové půjčce) s fixací sazby na 5 let k datu posuzovaných půjček. Znalec tedy pouze připodobnil smlouvy o půjčkách spotřebitelskému úvěru, neboť ten nejvíce odpovídal jednotlivým kritériím, která posuzoval. Netvrdil, že žalobkyně a spojené osoby uzavřely spotřebitelský úvěr.

[33] Je nutné zdůraznit, že žalobkyně zpočátku tvrdila, že smlouvy uzavřené mezi ní a manželi N. jsou smlouvami o půjčce. *Teprve v návaznosti na daňovou kontrolu za zdaňovací období roku 2013, následné rozhodnutí soudů a postup správce daně začala tvrdit, že se ve skutečnosti jednalo o smlouvu o obstarání investic.* Z provedeného dokazování vyplynulo, že peněžní prostředky byly poskytnuty manželům N., kteří je následně využili k investování. Nebylo tedy prokázáno, že by se jednalo o investici finančních prostředků na účet žalobkyně, jak tvrdila žalobkyně v odvolání a v žalobě. Z toho, že manželé N. využili finanční prostředky k investování, krajský soud dovodil, že se jednalo o účelovou půjčku. Tento závěr ovšem není správný.

[34] NSS uvádí, že účel půjčky, resp. úvěru, musí být sjednán již v samotné smlouvě. Podle § 2398 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, platí, že váže-li smlouva použití úvěru jen na určitý účel, může úvěrující omezit poskytnutí peněz pouze na plnění povinností úvěrovaného vzniklých v souvislosti s tímto účelem. Účel úvěru musí být sjednán již ve smlouvě (srov. ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V/§ 1721 - § 2520, relativní majetková práva 1. část*). Praha: Wolters Kluwer, 2021, či usnesení NS ze dne 24. 8. 2011, sp. zn. 20 Cdo 306/2010). Spotřebitelský úvěr je podrobněji upraven v zákoně č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru.

pokračování

[35] Na účelovost půjčky přitom nelze usuzovat z toho, že bylo následně zjištěno, jak byly peníze použity. Účel půjčky pro případ, že se má jednat o účelovou půjčku, např. hypotéka nebo leasing, musí být sjednán již v samotné smlouvě o půjčce.

[36] Ve smlouvách o půjčkách v posuzované věci nebyl uveden účel poskytnutí finančních prostředků. Z toho, že manželé N. následně tyto peníze sami nespotřebovali, ale využili je k investicím, nelze dovodit nic o účelovosti půjčky. Jedná se pouze o to, jak byly poskytnuté finanční prostředky manželé N. využity. K tomu srov. rovněž závěr v rozsudku NSS ze dne 22. 1. 2021, čj. 5 Afs 310/2019-52, který se týkal předchozího zdaňovacího období. NSS v citovaném rozsudku uvedl, že „*účel půjček sjednán nebyl, což nelze zpětně zhojit tím, k čemu byly fakticky použity půjčené částky v řádu milionů Kč*“.

[37] Vzhledem k výše uvedeným závěrům krajský soud nesprávně vycházel z toho, že prokázání způsobu využití finančních prostředků svědčí o tom, zda byla uzavřena účelová, nebo bezúčelová půjčka.

[38] Již z tohoto důvodu musí NSS zrušit napadený rozsudek. Krajský soud znovu posoudí použitelnost jednotlivých posudků, tj. znalecký posudek Ing. Bernhardta a ESA s ohledem na povahu smluv o půjčce.

3.2 Překročení žalobních bodů

[39] Stěžovatel namítl nepřipustné rozšíření žalobních bodů. NSS k žalobním bodům nejprve v obecné rovině uvádí, že slouží k vymezení rámce požadovaného soudního přezkumu ve lhůtě zákonem stanovené k podání žaloby. Zákonný požadavek je proto naplněn i jen zcela obecným a stručným – nicméně srozumitelným a jednoznačným – vymezením skutkových i právních důvodů tvrzené nezákonnosti nebo procesních vad správního aktu tak, aby bylo zřejmé, v jaké části a z jakých hledisek se má soud věci zabývat (srov. rozsudek NSS ze dne 24. 8. 2010, čj. 4 As 3/2008-78, č. 2162/2011 Sb. NSS).

[40] Stěžovatel uvedl, že žalobkyně v žalobě namítala, že finanční prostředky byly investovány jménem Libora Nekováře na účet žalobkyně. Krajský soud podle stěžovatel překročil žalobní body, neboť se zabýval tím, že finanční prostředky použili manželé N. na svůj účet, a z toho následně dovodil závěry ohledně použitelnosti jednotlivých znaleckých posudků.

[41] NSS uvádí, že nelze přehlédnout, že žalobkyně v žalobě mj. namítala, že stěžovatel přehlédl smysl a účel smluv. Krajský soud nedospěl ke shodnému závěru jako žalobkyně, že finanční prostředky investoval Libor Nekovář na účet žalobkyně, ale dovodil, že finanční prostředky byly investovány na účet manželů N.. Na základě tohoto závěru měl nesprávně za to, že tato skutečnost má také vliv na použitelnost znaleckých posudků ohledně posouzení bez/účelových půjček. To však samo o sobě nelze považovat za vybočení z mezí přezkumu v rámci žalobních bodů. Krajský soud se v souladu s žalobními body zabýval otázkou smyslu a účelu daných smluv.

3.3 Další námitky

[42] Žalobkyně uvedla, že stěžovatel účelově upravoval výpověď svědkyně Nekovářové. Podle názoru žalobkyně uváděl za citaci to, co P.N. výslovně neuvedla. Podstatné podle NSS je ovšem to, že to, co bylo uvedeno v citaci, obsahem odpovídá výpovědi, v níž svědkyně uvedla, že finanční prostředky byly zaslány na její účet nebo účet jejího manžela. Finanční prostředky nesloužily ke spotřebě v jejich domácnosti, ale zůstaly ve vlastnictví žalobkyně a byly dále investovány. Stěžovatel tedy nijak neupravoval samotný obsah dané výpovědi.

[43] Stěžovatel namítl, že samotná svědecká výpověď P. N., že finanční prostředky byly investovány na účet žalobkyně, nepostačuje v posuzované věci k prokázání této skutečnosti. Žalobkyně se bránila, že k tomu předložila řadu dokumentů. To však stěžovatel nezpochybňuje. Již v daňovém řízení bylo vyvráceno, že by předložené dokumenty svědčily o tom, že se jednalo o investice jménem Libora Nekováře na účet žalobkyně.

[44] Podle žalobkyně znalec ve znaleckém posudku ESA zohlednil všechny podstatné okolnosti případu a věci se zabýval podrobně. K tomu NSS pouze uvádí, že již v daňovém řízení znalec Ing. Jan Attl ke zpracování tohoto posudku vypověděl, že vycházel pouze ze smlouvy o obstarání nákupu investic a účetnictví za rok 2017 a nezabýval se správností uzavřených smluv o půjčkách a neanalyzoval, zda šlo v době poskytnutí finančních prostředků o půjčky. Neposuzoval tedy celou věc komplexně v kontextu celého případu.

[45] Žalobkyně rovněž uvedla, že rozsudek NSS sp. zn. 5 Afs 310/2019, který se týkal zdaňovacího období roku 2013, nevyloučil, že není podstatný účel smluv, jak se snažil dovodit stěžovatel. Pátý senát podle jejího názoru dospěl k závěru, že je možné doložit, že samotná podstata a účel smluv o půjčce je ve skutečnosti smlouvou o obstarání investic. NSS uvádí, že stěžovatel v kasační stížnosti neuvedl, že není důležitá podstata a účel smluv. S ohledem na konkrétní okolnosti tohoto případu se však žalobkyni podle jeho názoru nepodařilo prokázat, že smlouvy o půjčkách byly od počátku smlouvami o obstarání investic.

[46] NSS dále dodává, že na posouzení věci nemá vliv to, že Libor Nekovář je investiční poradce, že finanční prostředky mohl od žalobkyně dostat v rámci rozdělení zisku apod. Podstatné je to, co v daňovém řízení bylo prokázáno a co v průběhu řízení vyšlo najevo.

4. Závěr a náklady řízení

[47] Z uvedených důvodů dospěl NSS k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první s. ř. s.). V něm je krajský soud vázán právním názorem vysloveným NSS v rušícím rozhodnutí (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[48] V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud rovněž o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **není** opravný prostředek přípustný.

pokračování

V Brně dne 13. listopadu 2024

Ondřej Mrákota
předseda senátu